

Kokousaika Torstaina 1.6.2023 klo 18.00 - 19.15

Kokouspaikka Seurakuntatalo, iso sali

Jäsenet/varajäsenet 19/19

Aula Maria Kaisa

Glad Hannu

~~Hämäläinen Heidi~~

Kähärä Tapani

Hänninen Minna

Kellokangas Marika

~~Kokkonen Assi~~

Toikkanen Tuomo

Kotilainen Marjaana

Kuronen Juha

Leppänen Ritva

Niskanen Mauno

Paananen Margit

Paananen Mervi

Pietiläinen Arvo

Puttonen Seija

Puustinen Jukka

Ruuhi Teuvo

Räsänen Elina

Siltanen Tuija

Vornanen Outi

MUUT LÄSNÄOLIJAT

Hiltunen Antti, kirkkoherra

kirkkoneuvoston edustaja

Salojärvi Kirsi, talouspäällikkö

pöytäkirjanpitäjä

Kokouksen avaus, alkuhartaus sekä nimenhuuto

1 § Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus

Kokouskutsu kirkkovaltuuston kokoukseen on lähetetty valtuuston jäsenille 23.5.2023. Kokouskutsu ja luettelo käsiteltävistä asioista sekä kuulutus pöytäkirjan nähtävillä olost on ollut nähtävillä seurakuntatoimiston ilmoitustaululla 23.5.2023 alkaen.

Esitys: Todetaan, että kirkkovaltuuston kokous on kirkkojärjestyksen 8 luvun 5 §:n mukaisesti laillisesti kokoon kutsuttu ja se jäsenmäärään nähden on kirkkolain 7 luvun 4 §:n mukaan päätösvaltainen.

Päätös: Esitys hyväksyttiin yksimielisesti.

2 § Pöytäkirjantarkastajien valinta

Kirkkovaltuuston työjärjestyksen 4 §:n mukaan kirkkovaltuusto valitsee kaksi pöytäkirjantarkastajaa tarkastamaan kokouksen pöytäkirjan. Valtuusto voi erikseen päättää, että pöytäkirja tai sen osa tarkastetaan heti. Pöytäkirjantarkastajat toimivat tarvittaessa ääntenlaskijoina.

Esitys: Pöytäkirjantarkastajiksi valitaan aakkosjärjestyksen mukaisesti Marjaana Kotilainen ja Juha Kuronen.

Päätös: Esitys hyväksyttiin yksimielisesti.

3 § Valtuutettujen esteiden hyväksyminen

Kirkkovaltuuston työjärjestyksen toisen pykälän mukaan, kirkkovaltuuston tulee hyväksyä valtuutettujen esteet. Tämän jälkeen varajäsenet voivat ryhtyä toimimaan estyneiden tilalla.

Esitys: Kirkkovaltuusto hyväksyy esteellisten valtuutettujen esteet ja varajäsenten toimimisen heidän puolestaan.

Päätös: Hyväksyttiin yksimielisesti Heidi Hämäläisen ja Assi Kokkonien esteet ja hyväksyttiin Tapani Kähärän ja Tuomo Toikkasen toimiminen heidän puolestaan.

4 § Työjärjestyksen hyväksyminen

Kirkkovaltuuston työjärjestyksen 9 §:n mukaisesti asiat otetaan esityslistalle puheenjohtajan määräämään järjestykseen ja esitellään, ellei valtuusto toisin päättä, kirkkovaltuustolle esityslistan mukaisessa järjestyksessä.

Esitys: Hyväksytään valtuutetuille jaettu esityslista tämän kokouksen työjärjestykseksi.

Päätös: Esitys hyväksyttiin yksimielisesti.

5 § Viitasaaren seurakunnan tilinpäätös vuodelta 2022

Kirkkoneuvosto 29.3.2023/23 §

Seurakunnan tilinpäätös tulee laatia noudattaen kirkkolain ja kirkkojärjestyksen 15 luvun säädöksiä ja kirkkohallituksen antamia määräyksiä. Kirkkohallituksen virastokollegio antoi 7.10.2021 uuden ohjeen tilinpäätöksen laatimisesta.

Tilinpäätös on laadittava tilikautta seuraavan maaliskuun loppuun mennessä. Tilinpäätöksen vahvistamisesta ja vastuuvapauden myöntämisestä päättää tilintarkastajien lausunnon perusteella kirkkovaltuusto kesäkuun loppuun mennessä. Tilinpäätös sisältää toimintakertomuksen, talousarvion toteutumisen, tilinpäätöslaskelmat, tilinpäätöksen liitetiedot, allekirjoitukset ja tilinpäätösmerkinnän sekä luettelot ja selvitykset. Tilinpäätöksen allekirjoittavat päätösvaltaisen kirkkoneuvoston jäsenet ja taloudesta vastaava viranhaltija. Tilinpäätösaineisto on liitteenä.

Vuoden 2022 kirkollisverojen tuotto oli 1 163 725 €. Edelliseen vuoteen verrattuna verotulot kasvoivat 32 970 €. Verotulot toteutuivat yli talousarvion 113 725 €. Ne oli arvioitu Kirkkohallituksen tilaaman verotuloennusteen mukaan, arvio oli 1 050 000 €. Valtion rahoitus 120 660 € oli edellisvuoden tasoa.

Tilikauden 2022 vuosikatteen muodostui 233 005 €. Vuosikatteella voidaan kattaa suunnitelman mukaiset poistot täysimääräisesti, sillä poistot olivat yhteensä 193 097 €. Tilikauden tulos on 39 908 € ylijäämäinen.

Ulkoiset toimintatuotot olivat 607 680 € (talousarvion toteutumisaste 97,3 %), merkittävimpinä puun myyntitulo 232 463 € ja vuokratuotot 146 934 €. Pysyvien vastaavien myyntituotot 5 233 € jäivät arvioidusta ja vähennystä talousarvioon oli 34 767 €.

Ulkoiset toimintakulut olivat 1 549 349 € (talousarvion toteutumisaste 104,8 %). Ulkoisten toimintakulujen suurin erä on henkilöstökulut 789 602 € (talousarvion toteutumisaste 102,8 %) ja niiden osuus toimintamenoista oli 50,96 % (51,89 % vuonna 2021).

Investointeihin käytettiin vuoden aikana 615 990 €, mistä suurimpina kirkon peruskorjaus 523 532 € ja uusi huoltorakennus 29 734 €.

Talousarviossa 2022 sitovuustasona kirkkoneuvostoon nähden on kustannuspaikka/toimintakate ja valtuustoon nähden pääluokkataso/toimintakate.

	Toimintakate TA	Toteuma	Ylitys/alitus
Hallinto	198 225,00	207 939,06	9 714,06
Srk-toiminta	542 870,00	534 375,86	-8 494,00
Hautaustoimi	94 425,00	115 040,28	20 615,28
Kiinteistötoimi	18 544,00	84 314,00	65 770,00
Yhteensä	854 064,00	941 669,00	87 605,34

Hallinnon toimintakatteen ylitys johtuu palvelujen ostojen kasvusta (vakuutusten kilpailutus, työterveyshuolto). Seurakunnallisessa toiminnassa säästöjä syntyi palvelujen ostoista (ilmoitukset ja kuljetuspalvelut). Hautaustoimen toimintatuotot kasvoivat 13 125 €:lla (hautojen lunastusmaksut ja hautauspalvelumaksut), mutta palvelujen ostot ylittyivät 27 078 €:lla (kirkonmäen maansiirtotyöt, haudankaivupalvelut, hautausmaan vesipumpun uusinta). Kiinteistötoimen tuotot jäivät alle arvion (pysyvien vastaavien myyntivoitot 36 667 €:lla), henkilöstökulut ylittyivät 15 274 €:lla (suurimpana keittiö- ja siivoustyö) ja ostot tilikauden aikana 33 617 €:lla (sähkö- ja lämmityskustannukset).

Seurakunnan rahavarojen riittävyys päivinä vuoden lopussa oli vain 3 pv. Edellisen vuoden lopussa 96 päivää. Tunnusluku ilmaisee, kuinka monen päivän maksut voitaisiin maksaa seurakunnan rahoitusarvopapereilla sekä rahoilla ja pankkisaamisilla tilinpäätöspäivänä. Virastokollegion 7.10.2021 hyväksymän tilinpäätösohjeen mukaisesti kyseisen tunnusluvun tulisi olla vähintään 90 pv.

Seurakuntamme osalta rahavarojen riittävyyteen vaikuttaa viime vuosina toteutetut suuret hankkeet; kirkon peruskorjaus, uusi huoltorakennus ja Lummeniemessä tehdyt lämpö- ja korjausinvestoinnit.

Maksuvalmius olisi saatu pysymään korkeammalla tasolla, jos kirkonmäen hankkeisiin olisi käytetty jäljellä olevaa nostamatonta lainaosuutta omarahoituksen sijaan. Tätä kirjoittaessa voi olettaa ratkaisun olleen oikea, koska korot ovat nousseet voimakkaasti viimeisten kuukausien aikana.

Seurakunnan omavaraisuusaste, joka mittaa seurakunnan vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä aikavälillä oli 81,90 %. Jos omavaraisuusaste on alle 50 %, vieraan pääoman osuus on hälyttävän suuri.

Kirkkoneuvosto:

Kirkkohallitus on jatkanut mallitilinpäätöksen kehitystyötä yhtenäistääkseen kaikkien seurakuntien tilinpäätökset samansisältöisiksi. Vuodelle 2022 laajennettiin esim. kriisiytyvän seurakunnan mittareita. Taluspäällikkö poimi ydinkohtia tilinpäätöksestä; kirkollisverojen suotuisa kehitys, toteutuneet investoinnit, positiivinen tilikauden tulos ja kustannusten nousu. Tilinpäätöksen sisältöä ja yleisilmettä pidettiin selkeänä.

Pääluokkatason (kirkkovaltuuston sitovuustaso) ylityksistä kiinteistötoimen toimintakate ylittää tilintarkastuksessa määritellyn 60 000 €:n rajan, kun ylitys oli 65 770 €. Tilintarkastaja tulee todennäköisesti antamaan lausuntonsa tilinpäätöksen hyväksymisestä ja vastuuvapauden myöntämisestä ehdollisena siten, että se edellyttää, että kirkkovaltuusto hyväksyy ylityksen.

Lapsivaikutusten arviointi:

Kirkkoneuvosto perehtyi kokoukselle tuotuun lapsivaikutuksen arviointiin (liitteenä). Siinä on hyvin ja selkeästi koostettu työaloittain vuodenaikaisen toiminnan vaikutus lapsiin. Pääosin vaikutukset ovat olleet positiivisia, ainoastaan varhaisnuorisotyön kohdalla olisi tarpeen selvittää nykytila. Varhaiskasvatuksen ja koululais- ja nuorisotyön tukiryhmien tehtäväksi annetaan yhteisen palaverin pitäminen, jossa selvitetään kasvatustyön ja erityisesti varhaisnuorisotyön tilannetta ja mietitään toimenpide-ehdotuksia. Lisäksi kummankin tukiryhmän tulee nimetä lapsiasiahenkilö, joka toimii apuna lapsivaikutusten arvioinnin tekemisessä. Työntekijöistä tehtävään on nimetty lastenohjaaja Sari Toikkanen.

Esitys:

- 1) allekirjoittaa tilinpäätöksen vuodelta 2022 ja jättää sen tilintarkastajalle tilintarkastuskertomuksen antamista varten.
- 2) esittää kirkkovaltuustolle, että se hyväksyy edellä esitetyt pääluokkatason toimintakatteiden ylitykset/alitukset;
- 3) esittää kirkkovaltuustolle seurakunnan tilikauden tuloksen käsittelystä seuraavaa:
siirretään seurakunnan vuoden 2022 tilikauden ylijäämä 39 907,57 € taseen omaan pääomaan edellisten tilikausien yli-/alijäämätilille. Tämän tilikauden siirron jälkeen edellisten tilikausien yli-/alijäämä osoittaa ylijäämää 599 653,13 €.

Päätös:

Esitys hyväksyttiin yksimielisesti.

Kirkkovaltuusto

Kirkkoherra nosti viime vuodesta esille kolme asiaa: kirkon peruskorjauksen ja huoltorakennuksen valmistumisen, uuden strategian valmistumisen ja seurakuntavaalien äänestysvilkkauden kasvun.

Vastaavasti talouspäällikön puheenvuorossa korostuivat positiivinen tilikauden tulos, kirkollisverojen suotuisa kehitys ja liiketilojen ja asuntojen hyvä vuokraustilanne. Epävarmuutta on tuonut yleinen hintojen nousu ja

korkeiden nousu tilanteessa, jossa seurakunnalla on velkaa isojen investointien jäljiltä. Yhteenvedona voidaan kuitenkin todeta, että seurakunnan taloudellinen tilanne on toistaiseksi melko vakaa. Käytiin monipuolinen keskustelu, jossa arvioitiin edellisen vuoden toimintaa ja todettiin myös laadittu lapsivaikutusten arviointi.

Esitys: Kirkkovaltuusto

- 1) hyväksyy esitetyt pääluokkatason toimintakatteiden ylitykset/alitukset;
- 2) vahvistaa tilinpäätöksen vuodelta 2022 ja päättää, että tilikauden ylijäämä 39 907,57 € siirretään taseen omaan pääomaan edellisten tilikausien yli-/alijäämätalille.
- 3) päättää tilintarkastajan lausunnon perusteella vastuuvapauden myöntämisestä tilivelvollisille

Päätös: Esityksen kohdat 1 – 3 hyväksyttiin yksimielisesti.

6 § Viitasaaren seurakunnan tilintarkastus toimikaudelle 2023 - 2026

Kirkkoneuvosto 20.4.2023/31 §

Kirkkojärjestyksen 15 luvun 7 §:n mukaan kirkkovaltuusto tai yhteinen kirkkovaltuusto valitsee toimikauttaan vastaavien vuosien hallinnon ja talouden tarkastamista varten joko vähintään yhden varsinaisen ja yhden varatilintarkastajan tai tilintarkastusyhteisön.

Vuodesta 2011 alkaen seurakuntatalouden tilintarkastajana on voinut olla vain rekisteröity tilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisö. Vuodesta 2016 alkaen tilintarkastajarekisteriä on ylläpitänyt Patentti- ja rekisterihallitus (prh.fi/fi/tilintarkastusvalvonta.html). Tilintarkastajan ja varatilintarkastajan tulee olla JHT-tilintarkastaja. Tilintarkastusyhteisön on määrättävä päävastuulliseksi tilintarkastajaksi JHT-tilintarkastaja. Tilintarkastajalla on oltava edellytykset riippumattoman ja riittävän laajan tilintarkastuksen toimittamiseen. Jos edellytykset riippumattomaan tarkastukseen puuttuvat, tilintarkastajan on kieltäydyttävä vastaanottamasta tehtävää tai luovuttava siitä.

Tilintarkastajan valinta kuuluu uudelle, marraskuun seurakuntavaaleissa valitulle ja vuoden 2023 alusta toimintansa aloittavalle kirkkovaltuustolle. Kiinteän ja irtaimen omaisuuden tarkastukset sekä rahavarojen ja arvopaperien tarkastukset hoidetaan osana sisäistä valvontaa ja tilintarkastaja tarkastaa ne tarpeelliseksi katsomallaan tavalla hyvän tilintarkastustavan edellyttämässä laajuudessa.

Kirkkovaltuusto päätti keväällä 2022 tehdä sopimuksen seurakunnan päävastuullisen tilintarkastajan Ilari Karhun kanssa hänen irtisanouduttuaan

KPMG Oy Ab:n palveluksesta. Seurakunnan tilintarkastajana vuonna 2022 on JHT, HT Ilari Karhu ja varatilintarkastajana JHT, KHT Pentti Kananoja.

Ilari Karhu on toiminut useita vuosia Viitasaaren seurakunnan tilintarkastajana ja seurakunta on hyödyntänyt hänen asiantuntemustaan esim. kirkon remonttiin liittyvissä erityiskysymyksissä. Ilari Karhu tuntee seurakunnan ja sen rakenteen ja erityispiirteet pitkältä ajalta, joten talouspäällikön aikaa ei kulu tilintarkastajan perehdyttämiseen näihin seikkoihin.

Oy SK-Reviisorit AB:n tarjous tilintarkastuspalveluista on hiukan korkeampi kuin vuoden 2022 tilintarkastus johtuen yhden tarkastuspäivän lisäämisestä/vuosi. Tilintarkastukseen käytettävä aika vuositasolla on 5 henkilötyöpäivää, minkä perusteella kiinteä kokonaishinta koko kaudelle on 14 260 € sis. alv 24 % sisältäen matkakulut.

Eesitys:

Kirkkoneuvosto esittää kirkkovaltuustolle, että se valitsee tilintarkastajakseen tilintarkastusyhteisö Oy SK Reviisorit Ab:n, jonka vastuullisena tilintarkastajana toimii JHT, HT Ilari Karhu ja avustavina tilintarkastajina JHT, HT Toni Koivusaari ja JHT, HT Petteri Myllymäki.

Päätös:

Eesitys hyväksyttiin yksimielisesti.

Eesitys: Kirkkovaltuusto päättää valita tilintarkastajakseen tilintarkastusyhteisö Oy SK Reviisorit Ab:n, jonka vastuullisena tilintarkastajana toimii JHT, HT Ilari Karhu ja avustavina tilintarkastajina JHT, HT Toni Koivusaari ja JHT, HT Petteri Myllymäki.

Päätös: Eesitys hyväksyttiin yksimielisesti.

7 § Ilmoitusasiat

Kirkkoherra Antti Hiltunen on valittu kappalaiseksi Jyväskylän seurakuntaan 1.9. alkaen. Hän hakee puolen vuoden virkavapautta nykyisestä työstään uuden viran koeajalle 1.9.2023 – 29.2.2024. Lapuan hiippakunnan tuomiokapitulin tulee nimetä kirkkoherran sijainen. Vakituisen kirkkoherran viran haku alkaa todennäköisesti kevättalvella 2024.

Kanttori ja keittiö- ja siivoustyöntekijä nimetään kirkkoneuvoston kokouksessa 7.6.

Kirkkoherra selvitti taustaa Pride-viikon kirkossa järjestettävään rukoushetkeen.

8 § Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 19.15 ja antoi kirkkolain 24 §:n mukaisen valitusosoituksen, joka on pöytäkirjan liitteenä.

Allekirjoitukset

MARIA KAISA AULA
Maria Kaisa Aula
puheenjohtaja

KIRSI SALOJÄRVI
Kirsi Salojärvi
pöytäkirjanpitäjä

Pöytäkirjan tarkastus 12.6.2023

MARJAANA KOTILAINEN
Marjaana Kotilainen

JUHA KURONEN
Juha Kuronen

Tarkistettu pöytäkirja Viitasaaren seurakunnan kirkkovaltuuston 1.6.2023 pitämästä kokouksesta on yleisesti nähtävänä 14.6.2023 alkaen seurakunnan seurakuntatoimistossa ja seurakunnan kotisivuilla.

VALITUSOSOITUS

Kirkkovaltuusto

Kokouspäivämäärä

Pöytäkirjan pykälä

1.6.2023

8

MUUTOKSENHAKUKIELOT

Kieltojen perusteet	<u>Valmistelua ja täytäntöönpanoa koskevat muutoksenhakukiellot</u> Seuraavista päätöksistä ei kirkkolain 24 luvun 5 §:n mukaan saa tehdä kirkollisvalitusta eikä hallintolainkäyttölain 5 §:n 1 momentin nojalla hallintovalitusta, koska päätös koskee vain valmistelua tai täytäntöönpanoa. Julkista hankintaa koskevasta päätöksestä ei saa tehdä julkisista hankinnoista annetun lain mukaista valitusta, koska päätös koskee yksinomaan hankintamenettelyn valmistelua. Pöytäkirjan pykälät: 1 - 4, 7-8
----------------------------	---

VALITUSOSOITUS

Valitusviranomaisen ja valitusaika	<u>Kirkollis- ja hallintovalitukset</u> Seuraaviin päätöksiin voidaan hakea muutosta kirjallisella valituksella. Valitusviranomaisen ja yhteystiedot: Vaasan hallinto-oikeus Käyntiosoite: Korsholmanpuistikko 43 Postiosoite: PL 204, 65101 Vaasa Telekopio: 010 364 2760 Sähköposti: vaasa.hao@oikeus.fi Valitusaika Kirkollisvalitus, pöytäkirjan pykälät: 5 - 6 30 päivää Hallintovalitus, pöytäkirjan pykälät: 30 päivää <u>Kirkollisvalitus alustusasiassa</u> Seuraaviin päätöksiin voidaan hakea muutosta kirjallisella valituksella. Valitusviranomaisen ja yhteystiedot: Valitusaika Lapuan hiippakunnan tuomiokapituli , pöytäkirjan pykälät: 30 päivää Käyntiosoite: kalenvankatu 12 3. krs Postiosoite: PL 160, 60101 Seinäjoki Sähköposti: lapua. tuomiokapituli@evl.fi Kirkkohallitus , pöytäkirjan pykälät: 30 päivää PL 210 (Eteläranta 8), 00131 Helsinki Telekopio: 09-1802 350 Sähköposti: kirkkohallitus@evl.fi
Muutoksenhakuajan laskeminen	Valitus- ja oikaisuvaatimusaika lasketaan päätöksen tiedoksisäännistä tiedoksisääntipäivää lukuun ottamatta. Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta

	<p>näytetä, seitsemäntenä päivänä kirjeen lähettämisestä, saantitodistuksen osoittamana aikana tai erilliseen tiedoksisaantitodistukseen merkittynä aikana.</p>
Valituskirjelmä	<p>Valituskirjelmässä on ilmoitettava:</p> <ul style="list-style-type: none"> - valittajan nimi ja kotikunta - postiosoite ja puhelinnumero, joihin asian käsittelyä koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa - päätös, johon haetaan muutosta - miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi - perusteet, joilla muutosta vaaditaan <p>Valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen on allekirjoitettava valituskirjelmä. Jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä taikka jos valituksen laatijana on muu henkilö, on valituskirjelmässä ilmoitettava myös tämän nimi ja kotikunta.</p> <p>Valituskirjelmään on liitettävä:</p> <ul style="list-style-type: none"> - päätös, johon haetaan muutosta, alkuperäisenä tai jäljennöksenä - todistus siitä, minä päivänä päätös on annettu tiedoksi, tai muu selvitys valitusajan alkamisajankohdasta - asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle <p>Asiamiehen, jollei hän ole asianajaja tai julkinen oikeusavustaja, on liitettävä valitukseen valtakirja.</p> <p>Päätöksen voi saattaa markkinaoikeuden käsiteltäväksi sillä perusteella, että hankinnassa on menetelty julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1397/2016) tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten tai Euroopan yhteisön lainsäädännön tai maailman kauppajärjestön julkisia hankintoja koskevan sopimuksen vasaisesti.</p> <p>Asia voidaan saattaa valituksella markkinaoikeuden käsiteltäväksi, mikäli hankinnan arvo ylittää hankintalain 25-26 §:n mukaisen kynnyсарvon.</p>
Valitusasia-kirjojen toimittaminen	<p>Valitusasiakirjat on toimitettava valitusajassa päätöksessä mainitulle valitusviranomaiselle. Omalla vastuulla valitusasiakirjat voi lähettää postitse, lähetin välityksellä tai sähköisesti. Postiin valitusasiakirjat on jätettävä niin ajoissa, että ne ehtivät perille valitusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä.</p>
Oikeudenkäyntimaksut	<p>Tuomioistuinmaksulain (1455/2015) 2 §:n nojalla muutoksenhakijalta peritään oikeudenkäyntimaksu hallinto-oikeudessa 250 euroa, markkinaoikeudessa 2000 euroa, 4000 euroa (jos hankinnan arvo on vähintään 1 milj. euroa) tai 6000 euroa (jos hankinnan arvo on vähintään 10 milj. euroa). Yksityishenkilön oikeudenkäyntimaksu on 500 euroa, jollei lain 5, 7 tai 9 §:stä muuta johdu.</p>
	<p>Yksityiskohtainen valitusosoitus liitetään pöytäkirjanotteeseen.</p>